

öfwer/ at denna och jemwål för utgångne Förordningar om Subordinationen noga och stricté efterlestwas. Hvad subordinationen och tjenstgörandet uti Krigsståndet angår; Så bör dermed förhållas således/ som det deröfwer nu utgående Reglementet, samt Krigs- och Sidarticlarne biuda och stadga/ hwilka på det aldranogaste böra handhafwas och efterlestwas.

9.
För öfrigit warder igenom denna Förordning icke be- tagit dem/ som länge och wål tient/ at likmätigt Regerings-Formen undså förbättring på Characteren, när de begiära affied och aldeles tråda utur Wår och Rik- sens tjenst.

10.
Men de så kallade Survivancer, eller Försäkringar på andras innehafwande tjenester/ när de genom dödsfall eller flytning och befordring kunna blifwa lediga/ warda härmed tillika med försälgningar af tjenester och beställningar/ aldeles förbudne/ såsom och Cessioner och transporter icke heller skola tillåtas/ så framt icke wederbörande/ som hafwa rättighet at föresså/ pröfwa och besinna/ at ingen bättre förtient sker derigenom præjudice och förfång. Det alle som wederbör hafwe sig hörsammeligen at esterrätta. Til yttermera wißo hafwe Wi detta med egen hand underskrifwit/ och med Wårt Kongl. Sigill bekräftat. Gifwit Stockholm i Råd-Sammaren den 20. Septembris 1723.

FRIEDRICH.
(L. S.)

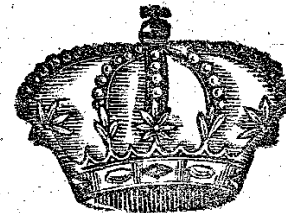
234
Kongl. Maj:ttis
Nådige

Förordning/

Om
Lappländarnes slitigare underwi-
sande i Christendomen och Scholars
inrättande der i Orten.

Gifwen Stockholm i Råd-Sammaren den 3. Octob.

1723.

Cum Grátia & Privilegio S:æ R:æ Maj:tis

STOCKHOLM/ uti Kongl. Boftryckeriet uplagdt/

Hos JOH. HENR. WERNER,
Directeur öfwer alla Tryckerien i Riket.

W I FRIEDRICH
 med Guds Råde/ Swe-
 riges/ Gidthes och Wän-
 des Konung 2c. 2c. 2c.

Siöre witterligt/ at såsom Guds åbra
 och den Christeliga kärleken fordra/ at man på alla möjliga ut-
 swägar är betänkt/ huru de af Wära troгна undersåtare/ som äro
 i Lappmarken boende/ måge kunna utur det hedniska mörkret/
 hwaruti de swäfswa/ uphielpas/ och deras barn/ medelst nådiga
 Scholars inråttande/ blifwa underwiste och förde til den sanna
 Gudens rätta kännedom; Alltså och i anseende dertill/ samt at det
 för et Rike och Regemente förer Guds wålsignelse med sig/ när
 man af Christelig nit och åhuga söker befrämja det/ som lärer
 til den Högtas åbra och des Församlings forplantande/ men der-
 emot förtager all lycka och sällhet/ när man förnämligast har sit
 affeende på timmelig förkofring och winning/ hafwe Wi ei alle-
 nast noga anhördt de förslag/ som i wederbörande til detta Christe-
 liga wårks befrämjande gifwit/ utan ock derhos med all sorgfäf-
 lighet öfwerlagt/ hwad medel och utswägar bäst måtte wara at wid
 handen taga/ til at kunna winna det påsyftade önskelige och hälsa-
 samma ändemålet. Och ehuruwäl man befunnit/ at hwarcken
 närwarande Rikets utblättade och beträngde tilstånd wil medgif-
 wa/ at man med det eftertryck/ som nödwändigheten kräfwer och
 åstundan är/ kan gripa detta wärk an/ ei heller at den Bewill-
 ning/ som en del af Lappländrarne/ af en berömmwård böjelse af
 sig sielfwa giordt/ til flera Scholars inråttande/ är tilräckelig;
 Så har man likwål ei welat låta dertwid bevo/ utan besluttit/ at
 oachtadt de många swårigheter/ som wid dessa medellösa tider sig
 förete och yppa kunna/ under Guds wålsignelse/ gå der med så
 långt

långt / som nu möjligt vara kan. Til hwilken ända Wi / efter
et noga öfwerwägande / wele här med i Nåder hafwa förordnat /
som följier:

I.

Nedan Kiffens närwarande beträngde tillstånd ei wil med-
gifwa / at flera Kyrkor och Capeller uti Lappmarken ännu
kunna byggas / än de som för tiden der äro inwäntade: Alltså for-
drar högsta nödwändighet / så länge och in til des sådant wärkställas
kan / at et noga inseende och allwarfam uppsicht af wederbörande
Consistorio och Probster derpå hafwes / det Presterne i Lapp-
För amligarne / hwilke böra wara friske och rörige / samt med-
ålders män / ährligen resa kring uti Lappmarken och med all flit
och nit så förrätta deras embete / medelst pret ikande och Lapplän-
darnes underwifande i deras Christendom / som et så angelägit
swärf och den dem åliggande dyra Embetes plicht af dem fordrar:
Kunnande de wid predikandet betiena sig antingen af de Tiäll de
sielfwe med sig föra / eller ock af Lappländarnes tiällande. Och
på det de Präster och Lärare här til måtte blifwa orderade,
som antingen det Lappliska språket af barndomen lärdt / eller ock un-
der warande tienste-åhr med all flit och åhuga sig derom winlägga;
Så bör det wara Consistorii skyldighet / at derpå et besynnerli-
git inseende hafwa / det inga andre / än sådane / som ofwanför-
målt är / hådanestefter til Församlingarne i Lappmarken wällias
och förordnas / efter som ock de Präster / som uti detta sit kall wi-
sa sig trogna / nitiska och oförsummeliga / skola inom twå åhr de
selbart blifwa derifrån hulpne och til Swenske Församlingar be-
fordrade.

2.

Ndenstund Guds namns åhra / och Lappländarnes underwi-
sande i Christendomen ei ringa lider och hindras af det myck-
na oridiga Brånwins mångleri och supande / som under Mark-
nadstidene föröfwas / hwarigenom Lapparne / som sig med den
högga

högga drycken öfwerlösa / blifwa aldeles obegwåme at emottaga
någon underwifning i Christendomen / hwilken dem doch med es-
terrye af Prediko-Embete då kunde föreställas / emedan de der
tiden för löpenflapens skuld sig aldraendrächtigast inställa; Ty
wele Wi i allwarfamligen och strängeligen hafwa et sådant Brån-
wins mångleri och supande under Marknadstiden aldeles förbu-
dit / så at ingen Borgare eller någon annan skal wara-esterlätit
at fälla / skäncka eller emot waror förbyra något Brånwin til
någon Lappländare / innant Marknaden är slutet och åfäst: hwar-
på Cronobetienterne et wakande öga och noga uppsicht / wid hårdt
answar til görande / hafwa böda.

3.

SOm Scholar i alla tider för beqwåmliga feminaria Chri-
stianismi äro ansedde / och man befunnit det wara en högst-
nödig och oumgångelig sak / at flera Scholar, utom de bägge /
som nu för tiden i Umeå och Lyckelä Lappmark äro / böra öfsät-
tias; Så hafwe Wi / efter noga öfwerwägande / antingen det
woro nyttigast / at inwänta dem wid de Swenska Församlingarne /
såsom det är skiedt i Umeå / eller ock uti sielfwa Lappmarken /
för bäst och nyttigast ansedt / at de samma upbyggas i Lappmar-
ken / nemligen en Schola wid hwarje Hufwudkyrka / hwilka
skola wara sin til antalet / doch blifwer Lapp-Scholar i Umeå
nu som för der qwar / och står Lappländerne fritt / at sända sina
Barn dit / eller til de andra Scholarne, om de det willia.

4.

Til at så en något så när tillräckelig fond til dessa Scholars
uprättande och underhållande (hwar til den af Lappländarna
ne uti Umeå / Pitheå och Luleå Lappmarker allena samtyckte
bewillning å 6. öre Silfmit åhrigen för hwar Skattdaler / för
ingen del wil förslå) wele Wi / til dessa Christeliga wärkets un-
derstödiande / hafwa bewilliat Tyra Collecter om åhret öfwer
hela

hela Riket/ til nästa Riksdag/ då vidare kan öfverläggas/ hwad utwägar härwid bäst och nyttigast äro at wid handen taga/ hwilka Collecter förmodeligen något anseeligt kunna indraga/ efter som hwar och en af Inwånarne/ utaf kärlek til Guds namns ähva och så många Siälars underwisande i den sanna Gudens kändedom och deras Christendom/ lärer af godt hjerfa/ genom et frivilligt sammanskott här til bidraga hwad i des råd och förmodgenhet står: kommandes sådane Collecte-medel/ efter handen som de inslyta/ at insättas uti Känterierna/ och sedan til Banquen öfverstyras/ dereft de lemnas under Landsböfdingens och Consistorii disposition och fördelande til hwarje Probst/ at använda til Lapp-Scholarnes inrättande/ i des Probsteri/ emot behörig redo och räknings gibrande/ hwarpå Landsböfdingen och Consistorium noga inseende hafwa böra.

5.

Nedenstund nödigt wara wil/ at en wis stat för hwarje Scholaprättas; Ty bör nu i förstene/ och til des Scholarne kunna komma någorlunda i stånd/ samt antalet af Lappebarnen ökas/ en Scholæ-Mästare wid hwarje Schola förordnas/ hwar til utses sådana Personer/ som äro grunfaste i Religionen, samt der hos begåfvade med de egenstaper/ som tilhöra en sticketig och bestedelig Læromästare: kommandes det ei derpå au/ om en sådan icke är så förfaren i Latin, eller elliest har så starka studier och wetenskaper/ som til en sådan sylla rätteligen böra: äfwen som det och Landsböfdingen i orten samt Consistorium äligger/ at i öfrigt til Wår vidare nådige approbation projectera staten dertil/ samt hwad så wäl Scholæ-Mästaren i lön/ som Lappebarnen ärligen i underhåld af Publico bör anslås/ jemwål och hwad Scholæ-Mästarne eller Presterskapet/ som kunna taga Lappländerne til sig i deras huus til education och enstult underwisning/ åhrligen för hwart barn synes böra bestås.

6. *W*

6.

237
Når vår nådige willie/ at Lapparnes barn i Scholarne först måge underwisas uti deras Christendom på deras egit Modersmål/ efter som elliest at befara är/ det de wid hemkomsten til Lappmarken torde/ jemte Swenska språket/ förglömma sin Christendom/ hålt och desutan fordras tid/ til at lära et främmande språk/ så at derigenom skulle så mycket längre utgå/ innan de kunde blifwa underwiste i Christendomen/ om de först skulle tillållas at lära Swenska språket: Men finnes några sådana barn hafwa lust at lära Swenska/ sedan de på deras Modersmål äro grundade i sina Christendoms stycken/ så woro det högfönsketigit/ och böra de då deruti med all flit underwisas: Til hwilken ända och A B C Böcker och Catecheser på bägge språken nu genast stola upläggas och tryckas/ hwar til nödiga medel redan utfatte äro.

7.

Oh som til at så mycket säkrare ernå det härmedelt påhöfde ändamålet/ bestående deruti/ at winna flera Siälur til Guds och Christi sanna kändedom/ det en högfönsketig och aldeles omgängelig sak är/ at et noga inseende och upsieht hålles så öfwer Presterskapets i Lappmarken samt Scholæ-Mästarnes lära och lefwerne/ som och Lappebarnens upfuchtelse och ansdrande til Christeliga dygder: Warande alla Förordningar/ ehuru nyttiga och hårliga de och kunna gibras/ aldeles onyttiga/ samt alla omkostningar/ som härpå användas kunna/ fruchtlösa och säfånga/ om öfwer det/ som faststält blifwer/ ei hålles behörig hand: Alltså wele Wi härigenom alswarsammeligen hafwa anbefalt/ det Superintendenten i orten/ eller då han siuk och hindrad är/ någon annan bestedelig Prestman/ som Consistorium dertil i des ställe utnämmandes warder/ at minstone hwart tredie år bör resa omkring i Lappmarken och gibrä visitation, samt noga i acht taga/

taga / huru Presterskapet och Lärarne sig förhålla / så wid För-
samlingarnes styrfel / som den dem til information anförtrorde
ungdomens wårdnad / och i fall något oflitt förspörjes / det sam-
ma straxt råtta / eller efter omständigheterna å behörig ort genast
angifwa. Om hwilket han hwarje Riksdag en omständelig re-
lation bör aflägga / och huru han funnit Lapparne i deras Chris-
stendom tillagit: Börandes hwar Probst i sit Probsteri deputat
ärligen äfwen göra sådana undersökningar i Lappmarken / hwar
til dem fri sluits af Lappländarne efter Förordningen kommer at
bestås. Det alla / som wederbör / hafwa sig hörsammeligen at efter-
rätta. Til yttermera wisso hafwe Wi detta med egen hand under-
skrifwit / och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stock-
holm i Råd-Cammaren den 3. Octobris 1723.

FRIEDRICH.

238
Kongl Maj:ts

Förnåde

Förordning

Och

Swarester

Alle Sollicitanter sig hörsamligen
rätta skola / för än de understå sig hos Kongl. Maj:et
någon ansökning göra.

Gifwen Stockholm i Råd-Cammaren den 3 Octob,

1723.

Cum Gratia & Privilegio S:æ R:æ Maj:ts.

STOCKHOLM / uti Kongl Boftryckeriet uplagdt /

Hos JOHAN HENRICH WERNER,
Directeur öfwer alla Tryckerien i Kilet / Åhr 1723.